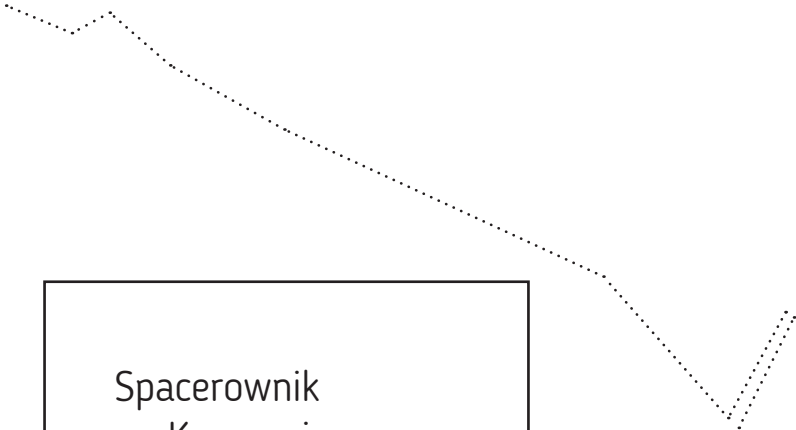

Spacerownik po Knyszynie

CENTRUM
CYFROWE
projekt: polska

OTWARTE
ZABYTKI

TYTUŁ: Spacerownik po Knyszynie

AUTOR: Mieczysław Lewkowicz

OPRACOWANIE REDAKCYJNE I KOREKTA: Marcin Grabski (www.mesem.pl)

PROJEKT GRAFICZNY: vividstudio.pl

WYDAWCA: CENTRUM
CYFROWÉ
projekt: polska⁹

Warszawa 2016

Publikacja jest dostępna na licencji **Creative Commons Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe** pewne prawa zastrzeżone na rzecz autorów i Centrum Cyfrowego Projekt: Polska. Pełna treść licencji jest dostępna na stronie creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.pl. Zezwala się na dowolne wykorzystywanie treści publikacji pod warunkiem wskazania autorów oraz udostępnienia na tej samej licencji.

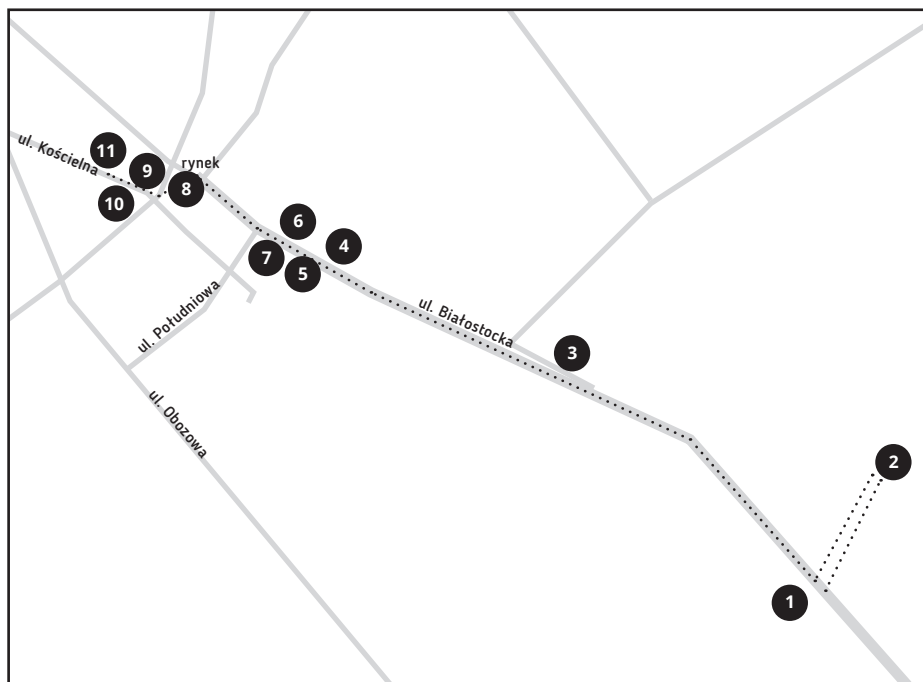
Publikacja dostępna pod adresem: <http://centrumcyfrowe.pl/otwarte-zabytki-spacerowniki/>

Projekt dofinansowany przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Kultura Dostępna.

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

**[KULTURA
DOSTĘPNA]**

Siódmego lipca 2016 roku – w 444. rocznicę śmierci króla Zygmunta Augusta – odbył się „Spacer z królem”. Barwny pochód mieszkańców Knyszyna i zaprzyjaźnionych z Knyszynem zespołów ludowych przeszedł trasą od Góry Królowej Bony do domu Piaseckich. Jest to trasa najatrakcyjniejsza dla turystów chcących zwiedzić Knyszyn. Na jej przebiegu znajdują się:

1 Góra Królowej Bony

150 metrów n.p.m.

Najwyższe wzniesienie w okolicy Knyszyna. Królowa Bona, z pochodzenia Włoszka, była matką króla Zygmunta Augusta. Z polecenia królowej Bony starosta knyszyński Aleksander Chodkiewicz w 1538 roku rozmierzył miasto Knyszyn, wytyczył rynek i ulice.

2 Knyszyński kirkut – cmentarz żydowski

fot. Marek Olesiewicz

Został usytuowany na groblach sadzawek królewskich, których w XVI wieku wybudowano dwadzieścia. Ocalały tylko dwie, na których znajduje się kirkut. W XVIII wieku knyszyńscy Żydzi zaczęli nielegalnie grzebać swoich zmarłych na groblach. Dopiero w 1786 roku społeczność żydowska uzyskała zgodę na legalne pochówki. Knyszyński kirkut jest najlepiej zachowanym cmentarzem żydowskim na Białostocczyźnie. Znajduje się na nim około 700 macew. Dobry stan kirkutu wynika z trudności wywożenia macew z grobli w okresie wojennego i powojennego szabru. Jednocześnie usytuowanie kirkutu na groblach ocaliło również zabytkowe groble stawów przed rozbiórką. Usytuowanie knyszyńskiego kirkutu na groblach sadzawek jest niepowtarzalne, unikatowe na skalę światową. Czyni to kirkut cennym zabytkiem kultury i jest świadectwem wielokulturowego niegdyś Knyszyna.

3 Gościńiec

Drogę prowadzącą do Knyszyna mieszkańcy nazywają potocznie Gościńcem, ale na mapach figuruje jako Trakt Królewski. Do końca XIX wieku była to główna droga łącząca Knyszyn z Białymstokiem.

fot. Marek Olesiewicz

4 Dwór Królewski

Po przekroczeniu mostu na Jaskrance zaczyna się ulica Białostocka, niegdyś zwana Dworską. Tuż przy rzece na powierzchni kilku hektarów był usytuowany dwór królewski. W skład założenia dworskiego wchodziło kilkanaście murowanych i drewnianych budynków otoczonych ogrodem. Bliżej Jaskranki znajdowały się budowle służące zaopatrzeniu dworu: kuchnie, browar, piekarnie, łaźnie. Najważniejszym budynkiem był dom króla. Po królu Zygmuncie żaden z monarchów nie mieszkał w Knyszynie, a dwór stopniowo popadał w ruinę. Ostatecznie został spalony w okresie potopu szwedzkiego w połowie XVII wieku. Do dziś nie zachowały się żadne ślady po dworze.

5 Budynek byłego internatu

fot. Marek Olesiewicz

Wybudowany na początku XIX wieku przez Prusaków jako koszary wojskowe. W 1836 roku kupił go przybyły z Nadrenii czeladnik tkacki Rudolf Arndt i umieścił w nim zakład tkacki, który funkcjonował do pierwszej wojny światowej. Po pierwszej wojnie światowej do czasu wybudowania w 1925 roku nowego gmachu szkoły mieściła się w nim szkoła powszechna, później sąd pokoju i mieszkania. W latach 1947–1955 działała tutaj szkoła zawodowa, następnie internat liceum.

6 Kircha ewangelicka

fot. Marek Olesiewicz

Po trzecim rozbiórze Polski w 1795 roku Knyszyn dostał się pod panowanie pruskie. W tym czasie zaczęli napływać do Knyszyna Niemcy. Byli oni w ogromnej większości członkami kościołów reformowanych. Na potrzeby ich kultu na początku XIX wieku wybudowano niewielką kirchę. Nigdy nie była ona samodzielną parafią, tylko filią parafii białostockiej. Funkcje religijne pełniła do 1946 roku. Obecnie w jej murach jest usytuowane przedszkole miejskie.

7 Szkoła

fot. Marek Olesiewicz

Wybudowana na miejscu dawnego cmentarza unickiego. Wyznawcy prawosławia pojawili się w Knyszynie wraz z dworem królewskim. Po zawarciu w 1596 roku przez część Cerkwi prawosławnej unii brzeskiej knyszyńscy prawosławni uznali zwierzchność papieża. Przy ulicy Białostockiej znajdowała się cerkiew unicka i cmentarz. Po kasacie unii w 1838 roku przez cara z czasem cmentarz i cerkiew przestały być używane i zanikły.

8 Rynek

Został wytyczony w 1538 roku. Przez ponad cztery stulecia pełnił funkcję handlową. Co czwartek odbywały się na nim targi, a cztery razy w roku jarmarki. Na początku XIX wieku Prusacy wybudowali na nim drewniany ratusz. Został on spalony w czasie pierwszej wojny światowej, a odbudowany jako murowany pod koniec lat dwudziestych XX wieku. Po trzykrotnej rozbudowie w okresie powojennym przybrał obecną formę. Czwartkowe targi na rynku zostały zlikwidowane na początku lat pięćdziesiątych XX wieku. Na rynku dokonano nasadzeń drzew i krzewów. Na początku lat sześćdziesiątych środkiem rynku połączono ulice Grodzieńską i Tykocką, rynek przybrał zaś obecny kształt.

9 Pomnik króla Zygmunta Augusta

fol. Marek Olesiewicz

Został odsłonięty 6 lipca 1997 roku w ramach obchodów 425. rocznicy śmierci w Knyszynie króla Zygmunta Augusta. Był on wyrazem wdzięczności knyszynian za to, że król swoimi pobytami i swoją działalnością w Knyszynie wniósł miasto na karty wielkiej historii, a także za nadanie w 1568 roku praw miejskich Knyszynowi.

10 Kościół pod wezwaniem św. Jana Apostoła i Ewangelisty

fol. Marek Olesiewicz

Wybudowany w latach 1579–1601 z fundacji Jana Zamoyskiego. Świątynię konsekrował 21 marca 1601 roku biskup wileński Benedykt Woyna. W latach 1899–1902 proboszcz Krzysztof Aborowicz dokonał znacznej rozbudowy kościoła i nadał mu obecny wygląd. Dobudowano nowe prezbiterium i wieżę z chórem. Wykonano oryginalny sufit z drewna w stylu angielskim, zamocowany do wiązań dachowych. W rezultacie kościół stał się jednonawowy. W okresie walk w 1944 roku świątynia została uszkodzona, wieża runęła już po wyzwoleniu 15 sierpnia. Po odbudowie jest o 3 metry niższa od przedwojennej. Pod kościołem znajdują się podziemia, obecnie niedostępne. Krąży legenda, że w podziemiach tych znajduje się sarkofag z sercem króla Zygmunta Augusta.

11 Dom Piaseckich

fot. Marek Olesiewicz

Wybudowany na początku XIX wieku jako dom niemieckich rzemieślników – tkaczy. Mieszkały w nim w XIX wieku niemieckie rodziny Klattów i Proppe, a w XX wieku rodziny Bartkiewiczów i Piaseckich. Józef Piasecki (1887-1968) był wielkim miłośnikiem Knyszyna, kolekcjonerem dokumentów i pamiątek związanych z Knyszynem, najbardziej znanym knyszyńskim regionalistą.

Po jego śmierci pasję ojca kontynuowała córka Cecylia (1922-2002). Po jej śmierci gminie Knyszyn udało się w 2006 roku przejąć dom. Został gruntownie wyremontowany z udziałem funduszy unijnych. W domu można oglądać oryginalne wyposażenie z czasów poprzednich właścicieli oraz dwie stałe wystawy poświęcone Elżbiecie Daniszewskiej i rodzinie Piaseckich.

fot. Marek Olesiewicz

fot. Marek Olesiewicz